

Eläkeläiset ry/Pohjanmaan aluejärjestö ry:n aloite

Keski-Pohjanmaan aluehallitus 24.03.2025 § 74

Valmistelija

vs. hallintolakimies Aino Aurala, hallintoasiantuntija Mia Lukkarila

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueelle on 6.3.2024 toimitettu liitteenä oleva aloite. Aloitteen tekijä on Eläkeläiset ry / Pohjanmaan aluejärjestö ry. Aloite koskee ympärivurokautisen asumispalvelujen paikkojen määrää.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen hallintosäännön 174 §:n mukaan aloitteen käsittelee se hyvinvointialueen viranomainen, jolla on toimivalta tehdä päätöksiä aloitteen tarkoittamassa asiassa. Jos toimivaltainen viranomainen on toimitelin, aloitteista ja aloitteiden perusteella suoritetuista toimenpiteistä on annettava toimielimelle tieto jäljempänä määrättyllä tavalla. Aluehallituksen on vuosittain toukokuun loppuun mennessä esitettävä aluevaltuustolle luettelo sen toimivaltaan kuuluvista aloitteista ja niiden perusteella suoritetuista toimenpiteistä. Aluevaltuusto voi samalla päättää, mitkä aloitteista on loppuun käsitelty. Muun toimielimen kuin aluevaltuuston toimivaltaan kuuluvista aloitteista on annettava tieto toimielimelle niiden päättämällä tavalla. Toimitelin voi samalla päättää, mitkä aloitteista ovat loppuun käsiteltyjä.

Hyvinvointialuelain 30 §:ssä säädetään aloiteoikeudesta hyvinvointialueella. Aloitteen tekijälle on ilmoitettava aloitteen johdosta suoritettut toimenpiteet. Aloitetta käsiteltäessä hyvinvointialueen on varattava aloitteen tekijöiden edustajille tilaisuus tulla kuulluiksi. Säännöstä koskevien lain esitöiden mukaan ”Hyvään hallintoon kuuluu, että aloitteen tekijä saa kohtuullisen pian aloitteen jätettyään tiedon siitä, mikä hyvinvointialueen viranomainen käsittelee aloitteen ja missä aikataulussa.” (HE 241/2020 vp., s. 543)

Liite Aloite/Eläkeläiset ry/Pohjanmaan aluejärjestö ry

Päätösesitys

1. Aluehallitus merkitsee aloitteen tiedoksi.
2. Aluehallitus antaa aloitteen vastauksen ikääntyneiden ja vammaisten palveluiden toimialuejohtaja Tarja Oikarainen-Nybackan valmisteltavaksi. Aloitteeseen annettava vastaus pyritään käsittelemään huhtikuun 2025 aikana.

Päätös

1. Merkittiin tiedoksi; ja
2. Annettiin aloitteen vastaus Tarja Oikarainen-Nybackan valmisteltavaksi.

Keski-Pohjanmaan aluehallitus 28.04.2025 § 119

Valmistelija

sosiaalijohtaja Tarja Oikarainen-Nybacka

Aluehallituksen kokouksen 24.03.2025 § 74 pöytäkirjan mukaan Eläkeläiset ry / Pohjanmaan aluejärjestö ry:n aloite oli toimitettu Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueelle "6.3.2024". Korjauksena todetaan, että aloite on toimitettu hyvinvointialueelle 6.3.2025 (vuosiluvun korjaus).

Vastaus aloitteeseen

Eläkeläiset ry/Pohjanmaan eläkeläiset ry nostaa aloitteessaan esille iäkkäiden palvelut otsikolla "iäkkäiden syrjintä". Järjestö kiinnittää huomiota ympärivuorokautisen palveluasumisen asumispaikkoihin ja niiden vähentämiseen sekä nostaa esille myös iäkkäiden kotihoidon ja yhteisöllisen asumisen. He toteavat, että aina on henkilöitä, jotka tarvitsevat toisen apua, kun he eivät pärjää omassa kodissaan ilman ympärivuorokautista valvontaa, apua tai seurantaa.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella on kehitetty ikääntyneiden palveluja pitkäjänteisesti voimassa olevan lainsäädännön ja valtakunnallisten ohjeistusten ja linjausten mukaisesti. Lainsäädäntö takaa ikäihmisille tietyt palvelut. Hyvinvointialueuudistuksen tavoitteiden ja valtion ohjauksen mukaisesti Keski-Pohjanmaalla painotetaan asiakaslähtöisiä ja monipuolisia palveluja sekä ikääntyneiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Valtakunnallisesti keskeistä on painottaa kotiin suunnattuja palveluja. Tähän liittyen Keski-Pohjanmaan hyvinvointialuetta on mm. vuoden 2024 hyvinvointialueneuvottelussa ohjeistettu edelleen kehittämään avopalveluja ja kohtelevaan asiakkaita tasapuolisesti palvelujen suuntaamisessa.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella on eritasoisia palveluja ikääntyneille. Ikääntyneiden tarpeet ovat erilaisia ja erivaiheissa toimintakyvyn rajoitteisiin vastataan tilanteeseen sopivilla palveluilla.

Hyvinvoinnin edistämisessä ja turvaamisessa ennaltaehkäisevä hyvinvointia ja terveyttä edistävä ja ylläpitävä toiminta on keskeisessä roolissa. Tätä hyvinvointialue toteuttaa yhteistyössä järjestöjen ja kuntien kanssa. Tavoitteena on, että kaikki ikääntyneet saisivat elää mahdollisimman pitkään toimintakykyisiä aikoja ja terveysongelmat pysyisivät poissa/hallinnassa ja tarvittaessa terveysongelmiin ja sairauksiin löytyisi sopiva hoito. Kuitenkin kun ikävuosia tulee lisää tai vakavat sairaudet kohtaavat, voi tulla tarve erilaisille iäkkäille suunnatuille palveluille.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue vastaa palvelutarpeisiin eritasoisilla palveluilla alkaen tukipalveluista, esimerkkeinä ateriapalvelu ja pesuapu. Kotihoitoa annetaan kotiin ja se sisältää kotipalvelun ja kotisairaanhoidon kokonaisuuden. Tukipalveluja kotiin tuottaa myös kotiin vietävien palvelujen tukitiimi. Hyvinvointialue järjestää iäkkäiden kuntouttavaa päivätoimintaa kotona asumisen tueksi eri puolilla aluetta. Erilaisia toiminnallisia ryhmiä järjestävät myös kolmannen sektorit toimijat, eri yhdistykset, seurakunnat ja kunnat. Kunnilla ja yhdistyksillä on myös paljon projekteja ja kehittämistyötä, joissa kehitetään toimintoja ikäihmisille. Kotihoitoa ja kotona selviytymistä tukee myös hyvinvointialueen tehostetun

kotikuntoutumisen tiimi, yöpartiotoiminta ja etähoiva. Etähoivan ja lääkerobottien avulla toteutetaan palvelua niille kotihoidon asiakkaille, joille ko. laitteiden käyttö soveltuu. Tilapäistä kotihoitoa hankitaan myös palvelusetelillä yksityisiltä yritysiltä.

Omaishoito muodostaa merkittävän palvelukokonaisuuden (omaishoidon tuki, omaishoitajille suunnatut palvelut, esimerkiksi omaishoitajien terveydenhoitajan palvelut, omaishoitajien vapaat), jonka avulla monet iäkkäät ja heidän omaishoitajansa pystyvät asumaan kotona hyvinkin pitkään. Omaishoitoa tuetaan tarvittaessa myös tukipalveluilla, perhehoidolla ja kotihoidolla.

Perhehoitoa on hyvinvointialueella kehitetty viime vuosina tarmokkaasti. Perhehoidossa on monia palvelumuotoja, on ympärivuorokautisesti ja osavuorokautisesti toimivia perhekoteja, joihin ikäihminen muuttaa asumaan vakituisesti/pitkäaikaisesti tai käy perhekodissa lyhytaikaisella jaksolla. Osavuorokautinen perhekoti tarjoaa mm. omaishoitajille vapaahetkiä ja hoidettaville vaihtelua ja toisten ihmisten seuraa. Kiertävät perhehoitajat toimivat asiakkaiden omissa kodeissa ja ottavat siellä hoitovastuun sovituksi ajaksi esimerkiksi omaishoidettavista.

Yhteisöllinen asuminen on palvelumuoto, jossa yhdistyvät tukipalvelut, kotihoito ja sosiaalista kanssakäymistä edistävää toimintaa. Kaikilla asiakkailla on oma koti, mutta myös yhteisiä tiloja käytettävissä ja niissä yhteistä toimintaa, jota hyvinvointialue järjestää itse ja yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Myös toisten seurassa oleminen ja eläminen on tärkeä osa yhteisöllistä asumista, se tarjoaa tukea ja yhteisöllisessä asumisessa voi myös itse toimia toisten tukena tai järjestää yhteistä tekemistä, jos siihen on voimavaroja ja halua.

Jaksohoitoyksiköt ovat ympärivuorokautista hoitoa ja kuntoutusta tarjoavia yksiköitä, jotka myös osaltaan tukevat kotona asumista. Jaksohoitoa tarjotaan erilaisiin elämäntilanteisiin, esimerkiksi sairaalahoidon jälkeiseen kuntoutumiseen, omaishoidon tukemiseen/vapaapäivien toteuttamiseen, toimintakyvyn heikkenemisen tilanteisiin.

Ympärivuorokautista palveluasumista järjestetään asiakkaille, joilla on paljon toimintakyvyn haasteita ja usein myös monia sairauksia eivätkä he pysty asumaan yksinään ilman jatkuvaa valvontaa ja henkilökunnan läsnäoloa. Hyvin suuri osa ympärivuorokautisen asumisen asiakkaista on vaikeasti muistisairaita. Hyvinvointialueella on ympärivuorokautisen palveluasumisen yksiköitä eri puolilla aluetta. Osa palveluista ostetaan yksityisiltä palveluntuottajilta. Myös yksityiset palveluntuottajat ovat osa samaa ikäihmisten palveluketjua.

Ikääntyneille erityisesti suunnattujen sosiaalipalvelujen lisäksi kaiken ikäisten käytössä ovat hyvinvointialueen terveyspalvelut, vammaispalvelut, päihde- ja mielenterveyspalvelut tarpeen mukaan. Muissa palveluissa ikääntyneitä palvellaan siinä missä muitakin

ikäryhmiä.

Hyvinvointialue toteaa vastauksena Eläkeläiset ry/Pohjanmaan aluejärjestö ry, että se jatkaa ylläselostettujen ikääntyneiden palveluiden ylläpitoa ja kehittämistä. Ympäri vuorokautinen palveluasuminen on tärkeä toimintamuoto ja osa ikääntyneistä tarvitsee tätä palvelua. Hyvin suuri osa ikääntyneistä tarvitsee kuitenkin myös edellä selostettuja kotiin vietäviä ja kotona asumista tukevia palveluja. Hyvinvointialueella kaikkien palvelutarpeet otetaan huomioon yksilöllisesti ja palveluketjun toimivuus asiakaskohtaisesti on tärkeää. Ammatillista osaamista ja asiakkaita arvostavaa asennetta ikääntyneiden palvelutuotannossa vaalitaan ja edistetään mm. täydennyskoulutuksella. Hyvinvointialue ei jätä ikäihmisiä heitteille, vaan vastaa laajasti palvelutarpeisiin taloudellisen raamin puitteissa tasapuolisesti muiden sosiaali- ja terveys- sekä pelastuspalvelujen kanssa.

Päätösesitys

Aluehallitus päättää

1. merkitä tiedoksi aloitteeseen annettavan vastauksen;
2. lähettää aloitteeseen annettavan vastauksen aloitteen tekijälle;
3. saattaa aloitteen ja aloitteeseen annettavan vastauksen tiedoksi aluevaltuustolle; ja
4. että aloite katsotaan tällä päätöksellä loppuun käsitellyksi.

Päätös

Päätösesitys hyväksyttiin.

Keski-Pohjanmaan aluevaltuusto 09.06.2025 § 35
1051/00.02.01/2025

Valmistelija

vs hallintolakimies Aino Aurala

Päätösesitys

Aluevaltuusto aluehallituksen esityksen mukaisesti

1. merkitsee aloitteen ja aloitteeseen annetun vastauksen tiedoksi; ja
2. katsoo, että aloite on tällä päätöksellä loppuun käsitelty.

Päätös

Valtuutettu Tuija Leivo-Rintakorpi esitti, että aloitevastaus palautetaan valmisteluun ja kehoitetaan aluehallitusta tekemään vastaukseen seuraavat tarkennukset:

1. Ympäri vuorokautisten hoivapaikkojen määrät vuosilta 2021–2025 – kokonaisuutena ja alueittain.
2. Tiedot palvelutarpeen kehityksestä, nykytilanne ja arviot seuraaville vuosille.
3. Tiedot jonotilanteesta ja palveluihin pääsyn odotusajoista.
4. Kotihoidon nykytilan kuvaus: asiakasmäärät, henkilöstöresurssit ja kantokyky suhteessa palvelutarpeeseen.
5. Alueellinen saavutettavuus: palveluiden saatavuus eri kunnissa tai alueilla suhteessa ikääntyneiden määrään.

Valtuutetut Kristiina Teerikangas, Marlén Timonen, Sari Innanen, Anja Törmä ja Magnus Björkgren kannattivat esitystä.

Puheenjohtaja esitti, että Leivo-Rintakorven esitys hyväksyttäisiin yksimielisesti ja vastauksessa huomioitaisiin lisäksi kielinäkökohdat ja syrjintänäkökohdat.

Eesitys hyväksyttiin puheenjohtajan esittämin tarkennuksin yksimielisesti.